

Prof.dr Duško Vejnović, redovni profesor Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik Evropskog defendologija centra Banja Luka i glavni i odgovorni urednik naučnih časopisa Defendologija i Sociološki diskurs

SRPSKO NACIONALNO PITANJE – JEDINSTVO SAD ILI NIKAD

“Tamo gdje samo jedan vjetar piri i borovi ukrivo rastu”

Srpski narod je tokom svoje istorije bio mnogo puta u raznim iskušenjima, koja su se veoma često graničila sa opstankom naroda ili države. Iskazanu narodnu želju, „Pomozi bože da se Srbi slože“, nikada nismo u potpunosti ostvarili, a ništa nismo ni uradili da se ona ostvari, već naprotiv, radili smo sve da se ne ispuni. Danas, srpski narod se nalazi u situaciji koja je mnogo slična onoj koja nas je zadesila krajem 30-setih i početkom 40-setih godina prošlog vijeka. Podjele su nam usud, koga se nikako ne možemo riješiti, a ni da prevaziđemo. Danas, kada se ponovo prekrajaju zone interesa i dogovor „velikih“ mi se i dalje pravimo kao da se ništa ne dešava, dok sve dujučerašnje komšije „braća iz zajedničke države“ su se uglavnom pozicionirale i izabrali stranu mi i dalje čekamo, samo ne znam šta. Gdje bi smo mi, ponovo kao „Čardak ni na nebu ni na zemlji“ ni na istok ni na zapad. Bili smo istok zapadu 90-tih godina prošlog vijeka te zbog te uloge smo doživjeli i iskusili sve negativne posledice moći velikog zapada, a danas postajemo zapad istoku u trećoj deceniji dvadeset i prvog vijeka na prostoru koje je skoro pa uvijek kontrolisao istok, na ovaj ili onaj način, hoćemo li sada iskusiti sve negativne posledice velikog istoka, zato što mu se nalazimo na putu prema zapadu, najvjerojatnije da hoćemo, jer sve svoje stavove donosimo vođeni interesima pojedinaca, a ne naroda, je kroz uspostavljene institucije sa jasno definisanim nadležnostima formulišemo i iskazujemo samo lični stav naših „vođa,“ a iste te institucije su uspostavljene da artikulišu, izgrađuju i štite interes napaćenog naroda, koji je u proteklih 100 godina raznoraznim „šarenim lažama“ bio obmanjivan kako će se uspostaviti i braniti država koja će štititi njegove interesu. Srpskom narodu, kako možemo slobodno reći nijednom drugom u zadnjih 100 godina, najmanje tri puta je imao mogućnost da definiše svoj nacionalni put i uspostavi svoju državu zasnovanu na zakonu i načelima poštovanja zakona bez obzira na društveni položaj. Analizirajući trenutno stanje, možemo reći da je srpski narod poslije Prvog, a posebno poslije Drugog svjetskog rata ostao bez „umnih“ ljudi, nacionalno osveštenih koji bi na bazi realnih činjenica i racionalnog razmišljanja definisati nacionalni interes, a potom usmjerili srpski brod

ka „mirnijim vodama“ i konačno ga usidrili u svoju luku-nacionalnu državu. Međutim, poslije Drugog svjetskog rata, srpski narod se odrekao samog sebe, prihvatio je nekakvu floskulu „bratstva i jedinstva“ koje nikako da se odrekemo, i dalje nas vode oni koji su nam nametnuli bratoubilački rat među srbima, u drugom svjetskom ratu, komunisti, samo preobučeni u druga, sada nacionalna odjela, ali svijesti iste, te poslije 30 godina borbe sa zapadom iz koje smo skoro izašli potpuno uništeni (etnički prostor nam prepolovljen, izgubili smo kolijevku za koju nam je sve vezano, za koji vezujemo svoju liriku, predkosovski, kosovski i postkosovski ciklus pjesama, dobismo etiketu genocidnog naroda i monogo toga još) i sada bi kao takvi stali na megdan istoku da branimo „naš zapad“ koji nam je sve gore pobrojano nametnuo i koji još uvijek traži da to prihvatimo i da se potčinimo njegovom diktatu. Kako isti ti koji nas vode i dalje na postulatima komunizma, mogu nas uvesti u zapadni sistem vrijednosti, vrijednosti neoliberalnog, kada vidimo da se upravo i taj i takav zapad oslobađa sve više neoliberalnog uticaja i vraća nacionalnom identitetu, neprirodno je spojiti komunizam i nacionalni identitet. Živimo u veremenu kada je lični interes vodilja svih naših vođa bilo onih na vlasti bilo onih u opoziciji, a kada se taj interes poklopi sa „sveopšte zamišljenim, a ne definisanim nacionalnim“ onda doživljavamo raznorazne „nacionalne nirvane“ u kojima iz sebe izbacujemo sve ono negativno, u kojima nam nekultura zamjenjuje kulturu, nevjera zamjenjuje vjeru, kriminal i korupcija zamjenjuje ekonomiju, a novac i moć pomućuje zdrav razum i u takvom stanju, kao „guske u magli“ se vrtimo u krug, koji sve više postaje sve manji i manji.

Zašto se sada utrkujemo da se dodvorimo istom tom zapadu, zašto nam naše „sveznajuće, plemenite vođe“ ne kažu Istok se odrekao nas, granice su već povučene i mi smo duboko na kontrolisanoj zapadnoj teritriji pa pokušavamo spasiti narod i državu ili ono što se spasiti može, zar su tektonske promjene u međunarodnim odnosima počele da se dešavaju 2022. godine, a ne od 2007. godine, nakon jednog već sada čuvenog govora na Minhenskoj konferenciji Predsjednika Ruske Federacije, gospodina Putina. Zar nismo mogli analizirati i predvidjeti određene tokove međunarodnih odnosa, ali lična sujeta i gordost svih nas lišila nas je zdravog razuma. Kako možemo analizirati, kada smo najpametniji, kada imamo lažne patriote, kada smo u deficitu učenih i nacionalno osveštenih, oni su ili poginuli u predhodnim ratovima ili smo ih sami pobili i zatrli njihove ideje, a ono što je i „preteklo“ sklonili, marginalizovali proglasili izdajnicima ili čime više ne. Ubijali smo svoje branioce, proglašavali ih saradnicima Hitlera, a prihvatili svoje ubice i okupatore kao svoje vođe, i još uvijek se kunemo u njih, kako nam je bilo dobro dok

su nam uništavali vjeru, kulturu tradiciju. Zašto nismo prišli zapadu i promijenili kurs spoljne politike 2004. godine, kada su Bugarska i Rumunija postale punopravne članice NATO-a, jer smo time već postali strateška dubina „NATO-a na južnom vojištu. Samo od gordosti, sujete i lažnog patriotizma nismo mogli vidjeti, da sve vojne vježbe koje je taj zapad oličen u NATO-u organizovao i realizovao -a u šire ili bližem našem okruženju imale su scenario da obezbjede slobodan prolaz ljudstva i operme za prvi ešalon koji se nalazi daleko na istoku, da jesmo možda bi uspjeli da sačuvamo dio našeg etničkog prostora pod našom kontrolom. Proglasili smo vojnu neutralnost i kroz strateške dokumente usvojili koncept „Totalne odbrane“, koji je ostao mrtvo slovo na papiru, doduše ne možemo reći da se ništa nije uradilo u Republici Srbiji po tom pitanju, jeste, ali nije do kraja, a u Republici Srpskoj ništa, naprotiv, uradili smo sve ono što nismo trebali, uništili sve što se moglo uništiti od ratnih rezervi, naoružanja, sa kojim smo se izborili da živimo svoji na svome, pa do školskog i zdrastvenog sistema, o kulturi i ostalim aspektima društvenog života da i ne pričamo. I kako dalje, najvjerojatnije nikako, vođeni i dalje sujetom i gordošću ostajemo kao guske u magli koje će samo pojačavati „dreku“ i pokušavati da spašavamo naše vrhovne vođe, kao u filmu „Spašavanje vojnika Rajana“, valjda i istok i zapad, prvi zbog toga što nas još uvijek poštuju zbog vjere, a drugi zato što im trebamo kao budući čuvari istočnih kapija nam ostave dovoljno vremena da spasemo naše vođe, a za narod i državu više niko i ne postavlja pitanje. Mi ne trebamo nikog i ničiju podršku sve dok našu gordost ne eliminišemo, mi trebamo prvo sebi da konačno pogledamo u oči, jer kako kažu stari grčki mislioci, spoznaj sebe, spoznaćeš svijet. Moramo napustiti lažni nacionalizam, nekulturu zamjeniti kulturom, kriminal i korpuciju zamjeniti zdravom ekonomijom, definisati konačno jednom sveopšti nacionalni interes i usmjeriti sve svoje umne i druge kapacitete ka ostvarivanju tog cilja i tada nam neće trebati ni istok ni zapad, jer mi živimo na prostoru gdje se susreće i istok i zapad, kao i sjever i jug, samo trebamo sebe i da koristimo svoje resurse u svrhu vlastitog nacionalnog razvoja. Ako to ne uradimo, biće nam kao i do sada kako je već formulisana jedna naša mogli bi slobodno reći savremena odrednica koja nas prati već 100 i veše godina, **“propasti nećemo, a spasa nam nema...”** Jedinstvo sad ili nikad...šta Srbi treba da rade da bi se sačuvali od uništenja...?